

LATVIJAS AINAVU NOVĒRTĒŠANAS METODIKA

Ziņojuma autori: *Dr.oec.* Ilze Stokmane, *Dr.arch.* Daiga Skujāne
Jelgava, LBTU, 2023.gads *Dr.arch.* Aija Ziemeļniece, *Dr.arch.* Kristīne Vugule
Dr.arch. Natalija Ņitavska, *Dr.arch.* Una Īle
Dr.arch. Madara Markova, *Mg.arch.* Iveta Lāčauniece
Mg.arch. Aiga Spāģe, *Dr.geogr.* Pēteris Lakovskis

Nepieciešamība veikt Latvijas ainavu novērtējumu uzsvērtā Latvijas Ainavu politikas pamatnostādņēs 2013.-2019. gadam, ievērojot Eiropas Ainavu Konvencijā noteiktos pasākumus, kas jāveic visām konvencijas dalībvalstīm. Iepazīstoties ar Eiropas valstu pieredzi ainavu raksturošanai un novērtēšanai, kā arī salīdzinot atšķirīgās pieejas dažādās Eiropas valstīs, Latvijas ainavu raksturošanai piedāvāts lietot Apvienotajā Karalistē izstrādāto un aprobēto metodi – Ainavu rakstura novērtēšana (*Landscape Character Assessment*), kura pielāgota un modificēta Latvijas situācijai. Šāda pieeja izmantota arī daudzviet citās Eiropas valstīs, kuras ainavu raksturošanai izvēlējušās lietot Apvienotās Karalistes izstrādāto pieeju, pielāgojot to konkrētajai situācijai savā valstī.

Latvijas ainavu rakstura novērtēšana, pamatojoties uz visaptverošu datu analīzi un ainavu apsekošanu valsts teritorijā, ir svarīgs process ainavu daudzveidības apzināšanai. Tas tiek veikts, lai noteiktu ainavas raksturu, ainavu daudzveidību un sagatavotu kartogrāfisku materiālu par Latvijas ainavām, veidojot digitālu ainavu atlantu. Svarīgi ir uzsvērt, ka ainavu atlants nav tikai ainavu telpisko vienību, ainavu elementu vai to vērtību inventarizācija, kā varētu liecināt termins. Ainavu atlantā tiek iekļauta svarīga informācija par visām Latvijas ainavām, to raksturojumu, esošajām vērtībām un attīstības potenciālu, ko varētu stiprināt, teritorijas attīstības plānošanas dokumentos iekļaujot ilgtspējīgus risinājumus, ņemot vērā visu ieinteresēto pušu intereses visām Latvijas ainavām. Šajā procesā, īpaši novērtēšanas fāzē, svarīga ir ieinteresēto personu līdzdalība, lai identificētu visu ieinteresēto pušu intereses, kuras varētu skart pašreizējie izaicinājumi vai iespējamās izmaiņas, kā arī lai izprastu šo ieinteresēto personu savstarpējo saistību un ietekmi uz konkrēto situāciju.

Izstrādātā metodika Latvijā lietota valsts pētījumu programmas “Ilgtspējīga teritorijas attīstība un racionāla zemes resursu izmantošana” ietvaros 2021.-2023. gadā īstenotajā projektā “Ilgtspējīga zemes resursu un ainavu pārvaldība: izaicinājumu novērtējums, metodoloģiskie risinājumi un priekšlikumi (LandLat4Pol)”, kur ainavas rakstura novērtēšana skatīta 3 hierarhiskos līmeņos. Divos līmeņos (ainavzemes un ainavu apvidi) pamatā izmantota publiski pieejamā dažādu institūciju sagatavotā informācija, balstoties uz iepriekš Latvijā izstrādātiem ainavu iedalījuma principiem, savukārt trešajā līmenī – ainavu areālos ir veikts detalizēts ainavu vērtējums. Detalizētāka informācija par šīs metodes pielietošanu ir sniegta šajā pārskatā.

Ainavu novērtējuma uzraudzības process, kura laikā tiek veikta ainavu atlanta revīzija un tajā iekļautās informācijas precizēšana, kā arī ainavu kvalitātes mērķu monitorings, paredzams pēc visu iepriekšējo šajā metodikā minēto darbu realizēšanas, un tas plānots ilgākam laika posmam (5-10 gadi), nodrošinot kvalitātes mērķu, ainavu izmaiņu un vērtību precizēšanu atbilstoši konkrētai situācijai, attiecīgi arī informācijas aktualizāciju pēc katra uzraudzības posma beigām. Šī posma detalizācija nav iekļauta Latvijas ainavu novērtēšanas metodikā, tam būtu jāizstrādā atsevišķa metodika, iekļaujot informāciju par veicamo procedūru un sasniedzamajiem rezultātiem.

Izstrādātā metodika ietver pieeju sauszemes ainavu rakstura novērtēšanai, izņemot ainavu rakstura novērtēšanu pilsētās (termins “*pilsēta*” skaidrots “*Administratīvo teritoriju un apdzīvotu vietu likumā*”). Tāpat izstrādātā metodika neietver jūras ainavu rakstura novērtēšanu. Abu iepriekš minēto tematisko ainavu raksturošanai jāizstrādā un jālieto atsevišķas metodikas.